

Klimapsykologi – hersketeknikk og misbruk

Ole Henrik Ellestad*

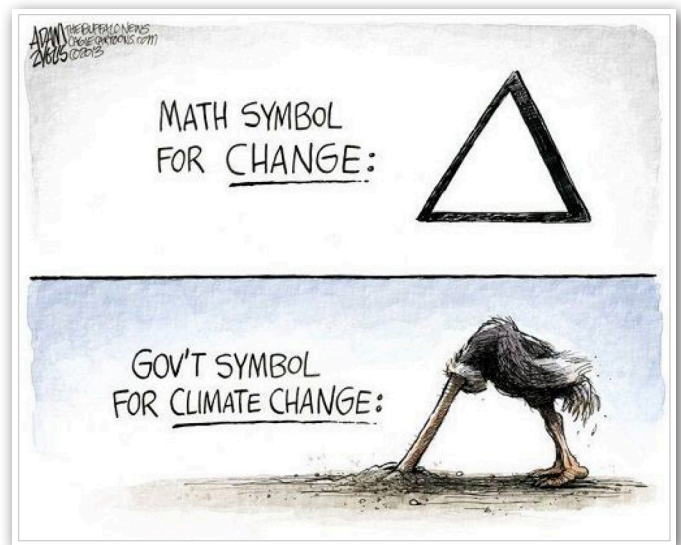
Psykolog og MDG-medlem Per Espen Stoknes mener at nøkkelen til klimakrisen ligger i psykologien. Åpenbart – for variasjonene ligger godt innenfor historiske endringer og naturvitenskapelig forståelse. Det som er langt utenfor normalen er den utstrakte bruk av hersketeknikker, autoritetsbygging og manipulering av kunnskap ved seleksjon og retorikk for å forme en forutbestemt konklusjon med FNs klimapanel (IPCC) som redskap. Stoknes burde ta inn over seg at sammenblanding av vitenskap og politikk som IPCC-evalueringen påpekte, har også sin psykologi.

Førstelektoren ved BI, med nylig bokutgivelse, er opptatt av klimapsykologi, et nykonstruert begrep i den omfattende bruk av hersketeknikker som kjennetegner klimapolitikken. Det skal betegne de underliggende psykologiske faktorer som forklarer hvorfor menneskene handler som de gjør, overfor kunnskapen om klimændringer der IPCCs konklusjoner om årsaker er «sannheten». De anbefalte tiltak hevdes å være logiske følger uten noen aksept for saklige innvendinger. De som ikke følger «fasiten» forneker dermed realitetene og må, ifølge Stoknes og en jublende IPCC-leir, psykologiforklares. Så enfoldig kan man være, men det er vel mest ny taktisk retorikk blant hersketeknikkene. Stalin gikk lenger og utsatte meningsmotstandere for psykiatrisk behandling.

Jeg overvar hans foredrag Litteraturhuset for noen måneder siden. Valg av egnet IPCC-scenario som utgangspunkt for sine påfølgende psykologiske vurderinger, var fjernt fra realitetene og naturvitenskapen, som hans selvdefinerte «kasus» forholder seg til. Stoknes' «briller» bærer først og fremst preg av hans politiske holdning, høyst sannsynlig et bidrag fra den begeistring selvaktualiseringen som initiativet medfører, og at han er utdannet innen de «myke fag» med mange innfallsvinkler til forskning, forståelse og meningsdannelse. Der er man ikke kommet like langt i å rendyrke det naturvitenskapelige hovedprinsipp om at teorier og modeller må forklare eksperimenter og observasjoner. Prinsippet har bragt vitenskap og samfunn til høyden i moderne tid og bidratt til større grad av kunnskapsbasert forvaltning og gjennom århundrer bidratt til å redusere maktthaverens og «elitens» selvbestaltede «sannhetsforståelse».

I moderne tid må den positive siden av samfunnsmakten som sikter mot felles handling for å gjennomføre felles tiltak, bygges gjennom åpne, balanserte prosesser som samfunnsborgerne kan identifisere seg med. Derfor § 100 i vår grunnlov. Hersketeknikker for å få gjennomslag for sin politikk er av en annen, destruktiv kategori og genererer motpolen avmakt. Begge begreper har interessante psykologiske elementer. Vi ser hyppig manipulering i naturvitenskapelige spørsmål der myndighetene har søkt å påvirke oppdragsforskning, støttet feilaktige påstander om skogdød fra sur nedbør, KFKs overdrevne betydning for ozonhullet, deler av helse- og kostholdsspørsmål samt innen kjønnsforskning der en Stortingsmelding i 2008 forkynte: «Kjønn er ikkje noko ein er, men noko ein vert».

I klimasammenheng er dette langt mer outrert med stort islett av pseudovitenskap. De kritiske forhold rundt «drivhusgasser» omtales ikke i IPCCs konklusjoner og formidling fordi beregningene ikke stemmer med observasjonene. I stedet overføres oppmerksomheten til kortsiktige vær- og andre effekter som skal gi folk assosiasjoner om klima. Derfor utelukker myndighetene omtalen av varmebølgen i Arktis i 1920–40 årene – like kraftig som nå, avkjølingen av Grønland frem til 1994 under 50 år med markant økning av CO₂-utslipp, avkjølingen i Antarktis og manglende omtale av Golfstrømmalingene siste 115 år som viser periodiske, natur-

lige svingninger, mens det bare refereres til den alt for korte måleserien fra 1995 utenfor Svinøy. Noe for klimapsykologen?

Stoknes og likesinnede har sikkert følelsen av at de har greid å tilrane seg definisjonsmakten i media, men en befolkningsoppslutning på bare ca 25 % og 3. plass som samfunnets viktigste utfordring (Gallup 2016), forteller noe annet. Men å psykologiforklare dem som faktisk har observasjonene på sin side får et tragikomisk skjær. Som psykolog har han ikke fått med seg at IPCCs konklusjoner i de senere år har medført betydelig svekket CO₂-effekt under 2° C i år 2100 (2013), og en rekke dementier om tidligere alarmerende ekstremeffekter (IPCC 2012). Ekstremeffekter vil domineres av naturlige variasjoner neste 20–30 år, ingen tendens i Norge siden registrering i 1991, ingen økning av tørke, orkaner, tornado eller stormer i Nord-Atlantern og Golfstrømmen forsvinner ikke. Forhold IPCC-opponenter har hevdet hele tiden.

Stoknes anbefaler nå å omtale klimatiltak på en positiv måte for at det skal fenge. Intet nytt, men en endring fra taktikken om å skremme folk til aksept og handling. Ciceros tidligere direktør, Pål Prestrud, var en særlig eksponent for å bringe inn personlig og faglig sjikane og alarmerende budskap. Supplert med myndighetenes styring av forskningsmidler oppnådde de at en rekke kompetente aktører skygget unna både fagfeltet og debatten. Men de forble skeptiske. Nå kan jo Stoknes begynne med fortelle at den varmere klode som oppleves, er positiv innen 2–3° C og til fordel for fattig og rik ifølge den anerkjente professor R. Tol og de psykologiske effekter av det.

IPCC-leirens utallige uverifiserte modeller som de bygger sine konklusjoner på, har en underliggende psykologi i computerens 1. lov: «Søppel inn, søppel ut» og avsporer den kunnskapsbaserte forvaltning.